

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (šeštoji kolegija) SPRENDIMAS

2018 m. birželio 7 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Teismų bendradarbiavimas civilinėse bylose – 2007 m. Hagos protokolas – Išlaikymo prievolėms taikytina teisė – 4 straipsnio 2 dalis – Kreditoriaus nuolatinės gyvenamosios vietos pasikeitimas – Galimybė atgaline data taikyti kreditoriaus naujos nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisę, kuri sutampa su teismo vietos teise – Formuliuotės „jei kreditorius neturi galimybės gauti išlaikymo išmokų“ reikšmė – Atvejis, kai kreditorius neįvykdo įstatyme numatytos sąlygos“

Byloje C-83/17

dėl *Oberster Gerichtshof* (Aukščiausiasis Teismas, Austrija) 2017 m. sausio 25 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2017 m. vasario 15 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

KP

prieš

LO

TEISINGUMO TEISMAS (šeštoji kolegija)

kuriį sudaro kolegijos pirmininkas C. G. Fernlund (pranešėjas), teisėjai J.-C. Bonichot ir A. Arabadžiev, generalinis advokatas M. Szpunar,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos T. Henze, M. Hellmann ir J. Mentgen,
- Europos Komisijos, atstovaujamos M. Wilderspin ir M. Heller,

susipažinęs su 2018 m. sausio 30 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

* Proceso kalba: vokiečių.

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su Europos bendrijos 2009 m. lapkričio 30 d. Tarybos sprendimu 2009/941/EB patvirtinto 2007 m. lapkričio 23 d. Hagos protokolo dėl išlaikymo prievolėms taikytinos teisės (OL L 331, 2009, p. 17, toliau – Hagos protokolas) 4 straipsnio 2 dalies aiškinimu.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant nepilnamečio vaiko KP ir jo tėvo LO ginčą dėl išlaikymo.

Teisinis pagrindas

Reglamentas (EB) Nr. 4/2009

- 3 2008 m. gruodžio 18 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 4/2009 dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, teismo sprendimų pripažinimo ir vykdymo bei bendradarbiavimo išlaikymo prievolių srityje (OL L 7, 2009, p. 1) 3 straipsnyje nustatomos bendrosios taisyklės dėl teismų jurisdikcijos valstybėse narėse išlaikymo prievolių srityje.
- 4 Šio reglamento 15 straipsnyje numatyta, kad išlaikymo prievolėms taikytina teisė nustatoma pagal Hagos protokolą valstybėse narėse, kurioms šis teisės aktas privalomas.

Hagos protokolas

- 5 Hagos protokolo 3 straipsnyje „Bendra taisyklė dėl taikytinos teisės“ numatyta:
„1. Išlaikymo prievolės reglamentuoja kreditoriaus nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisė, išskyrus atvejus, kai šiame Protokole nustatyta kitaip.
2. Jei kreditorius keičia nuolatinę gyvenamąją vietą, naujos nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisė taikoma nuo pakeitimo momento.“
- 6 Protokolo 4 straipsnyje „Tam tikriems kreditoriams palankios specialios taisyklės“ numatyta:
„1. Šios nuostatos taikomos šių išlaikymo prievolių atveju:
a) tėvams tenkančios vaikų išlaikymo prievolės,
<...>
2. Jei kreditorius neturi galimybės gauti iš skolininko išlaikymo išmok[ų] taikant 3 straipsnyje nurodytą teisę, taikoma teismo vietos teisė.
3. Neatsižvelgiant į 3 straipsnį, jei kreditorius kreipėsi į valstybės narės, kurioje yra skolininko nuolatinė gyvenamoji vieta, kompetentingą instituciją, taikoma teismo vietos teisė. Tačiau jei kreditorius neturi galimybės gauti iš skolininko išlaikymo išmok[ų] taikant minėtą teisę, taikoma kreditoriaus nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisė.
4. Jei kreditorius neturi galimybės gauti iš skolininko išlaikymo išmokų taikant 3 straipsnyje ir šio straipsnio 2 ir 3 dalyse nurodytą teisę, jeigu įmanoma, taikoma valstybės, kurios pilietybę turi ir kreditorius, ir skolininkas, teisė.“

Vokietijos teisė

- 7 *Bürgerliches Gesetzbuch* (Civilinis kodeksas, toliau – BGB) 1613 straipsnyje „Išlaikymas atgaline data“ numatyta:

„1. Kreditorius gali reikalauti atgaline data vykdyti prievolę arba atlyginti žalą už prievolės nevykdymą tik nuo to momento, kai skolininkas išlaikymo reikalavimo pareiškimo tikslu buvo įpareigotas teikti informaciją apie savo pajamas ir turtą, kai pradėtas skaičiuoti skolininko vėlavimas vykdyti prievolę arba kai prasidėjo teismo procesas dėl išlaikymo reikalavimo <...>

2. Kreditorius gali reikalauti atgaline data vykdyti prievolę, netaikant 1 dalyje numatyto apribojimo,

- 1) kai jam kyla neįprastai ir išskirtinai didelis poreikis (specialusis poreikis); <...>,
- 2) už laikotarpį, kuriuo jis:
  - a) dėl teisinių priežasčių arba
  - b) faktinių priežasčių, už kurias atsakingas išlaikymo skolininkas, negalėjo pareikšti išlaikymo reikalavimo.“

Austrijos teisė

- 8 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad Austrijoje išlaikymo reikalavimus atgaline data galima pareikšti už trejus metus.
- 9 Nacionalinis teismas pažymi, kad pagal suformuotą Austrijos jurisprudenciją išlaikymo skolininko vėlavimas vykdyti prievolę yra išlaikymo reikalavimo atgaline data pareiškimo sąlyga, tačiau vaiko išlaikymo atveju dėl ypatingo pagal šeimos teisę apibrėžiamo glaudaus ryšio oficialus įspėjimas yra nereikalingas.

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 10 KP, gimusi 2013 m. kovo 6 d., ir jos tėvai yra Vokietijos piliečiai; jie gyveno Vokietijoje iki 2015 m. gegužės 27 d. KP ir jos motina 2015 m. gegužės 28 d. persikėlė į Austriją, kuri tapo nauja jų nuolatine gyvenamąja vieta.
- 11 2015 m. gegužės 18 d. KP *Bezirksgericht Fünfhaus* (Fiunfhauzeno apylinkės teismas, Austrija) pateikė reikalavimą dėl išlaikymo išmokų. Vėliau, t. y. 2016 m. gegužės 18 d. prašymu, KP išplėtė savo reikalavimą – juo buvo apimtas ir laikotarpis nuo 2013 m. birželio 1 d. iki 2015 m. gegužės 31 d.
- 12 *Bezirksgericht Fünfhaus* (Fiunfhauzeno apylinkės teismas) atmetė KP reikalavimą dėl išlaikymo išmokų mokėjimo už laikotarpį nuo 2013 m. birželio 1 d. iki 2015 m. gegužės 31 d. dėl to, kad, jo nuomone, pagal Hagos protokolo 3 straipsnį šio laikotarpio atžvilgiu reikia taikyti Vokietijos teisę, pagal kurią netenkinamos reikalavimo dėl išlaikymo atgaline data pareiškimo sąlygos. Hagos protokolo 4 straipsnio 2 dalis dėl teismo vietos teisės taikymo yra susijusi tik su teisėmis į išlaikymo išmokas, atsiradusiomis nuo įsikūrimo naujoje nuolatinėje gyvenamojoje vietoje dienos.
- 13 *Landesgericht für Zivilrechtssachen Wien* (Vienos civilinių bylų apygardos teismas, Austrija) patvirtino *Bezirksgericht Fünfhaus* (Fiunfhauzeno apylinkės teismas) sprendimą.
- 14 KP padavė kasacinį skundą dėl *Landesgericht für Zivilrechtssachen Wien* (Vienos civilinių bylų apygardos teismas) sprendimo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui – *Oberster Gerichtshof* (Aukščiausiasis Teismas, Austrija).

- 15 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme KP tvirtina, kad pagal Hagos protokolo 3 straipsnio 1 dalį Vokietijos teisė dėl išlaikymo prievolių taikoma jos reikalavimui dėl išlaikymo išmokų, tačiau pagal ją ji negali gauti išlaikymo atgaline data, nes nėra tenkinamos BGB 1613 straipsnyje numatytos sąlygos. Todėl, KP nuomone, pagal Hagos protokolo 4 straipsnio 2 dalį reikia taikyti Austrijos teisę, kuri leidžia atgaline tvarka gauti išlaikymo išmokas.
- 16 LO savo ruožtu teigia, kad Hagos protokolo 4 straipsnio 2 dalis netaikoma tais atvejais, kai sueina atskirų išlaikymo prašymų padavimo senatis arba terminas. Be to, šią nuostatą galima taikyti tik jei procesą pradėjo išlaikymo skolininkas arba jei teismas, į kurį kreiptasi, yra teismas tos valstybės, kurioje negyvena nė viena iš suinteresuotų šalių. Šiuo atveju KP kreipėsi į gyvenamosios vietos, kuri tapo nuolatinė, valstybės teismą. Galiausiai, LO mano, kad ši nuostata negali būti taikoma siekiant gauti išlaikymo išmokas atgaline data, kai reikalavimas dėl jų paduodamas tada, kai išlaikymo kreditorius persikelia gyventi kitur.
- 17 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad pagal Hagos protokolo 3 straipsnio 2 dalį, jei kreditorius keičia nuolatinę gyvenamąją vietą, naujos nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisė taikoma nuo pakeitimo momento ir tik ateičiai.
- 18 Todėl, šio teismo nuomone, šiuo atveju laikotarpiui iki gyvenamosios vietos pakeitimo reikia taikyti Vokietijos teisę, nebent šios teisės nebūtų galima taikyti pagal Hagos protokolo 4 straipsnio 2 dalį. Vis dėlto šios nuostatos taikymas tokiomis aplinkybėmis, kokios susiklostė pagrindinėje byloje, yra neaiškus. Šis teismas šiuo klausimu remiasi A. Bonomi aiškinamojo pranešimo (jo tekstas priimtas Hagos tarptautinės privatinės teisės konferencijos dvidešimt pirmoje sesijoje, toliau – Bonomi pranešimas) 63 punktu, kuriame teigia, kad kai taikoma subsidiari sąsaja su teismo vietos teise, ji galioja tik jeigu byla dėl išlaikymo iškeliama kitoje valstybėje nei kreditoriaus nuolatinės gyvenamosios vietos valstybė, nes kitaip kreditoriaus nuolatinės gyvenamosios vietos teisė ir teismo vietos teisė sutaptų. Jis priduria, kad subsidiarus teismo vietos teisės taikymas pagal Hagos protokolo 4 straipsnio 2 dalį galėtų būti svarstomas, tik jeigu bylą iškelia skolininkas, pavyzdžiui, kompetentingoje savo nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės institucijoje arba jeigu byla iškelta valstybės, kurioje negyvena nė viena iš šalių, teisme.
- 19 Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas teiraujasi, ar, atsižvelgiant į tai, kad šiuo atveju KP nepateikė LO oficialaus įspėjimo dėl prievolės nevykdymo, Hagos protokolo 4 straipsnio 2 dalis taikytina tais atvejais, kai pagal teisę, taikytiną pagal Hagos protokolo 3 straipsnį, išlaikymo reikalavimas egzistuoja, tačiau jo negalima įgyvendinti atgaline data dėl to, kad kreditorius neįvykdo tam tikrų teisinių sąlygų.
- 20 Tokiomis aplinkybėmis *Oberster Gerichtshof* (Aukščiausiasis Teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar 2007 m. Hagos protokolo <...> 4 straipsnio 2 dalyje pateiktą subsidiarumo nuostatą reikia aiškinti taip, kad ji taikoma tik tuo atveju, kai prašymas, pagal kurį iškeliama byla dėl išlaikymo, pateikiamas ne išlaikymo kreditoriaus nuolatinės gyvenamosios vietos valstybėje, o kitoje valstybėje?

Jei į šį klausimą bus atsakyta neigiamai:

2. Ar 2007 m. Hagos protokolo dėl išlaikymo prievolės taikytinos teisės 4 straipsnio 2 dalį reikia aiškinti taip, kad formuluotė „neturi galimybės gauti <...> išlaikymo išmok[ų]“ apima ir tuos atvejus, kai pagal ankstesnės gyvenamosios vietos teisę išlaikymo reikalavimo atgaline data negalima pareikšti vien dėl to, kad neįvykdytos tam tikros teisės aktuose nustatytos sąlygos?“

Dėl prejudicinių klausimų

Pirminės pastabos

- 21 Pirmiausia reikia išnagrinėti, ar Teisingumo Teismas turi jurisdikciją aiškinti Hagos protokolą.
- 22 Dėl šio klausimo reikia pažymėti, kad remiantis SESV 267 straipsniu Teisingumo Teismo jurisdikcijai priklauso priimti prejudicinį sprendimą dėl Sąjungos institucijų priimtų aktų išaiškinimo.
- 23 Viena vertus, reikia priminti, kad Sprendimu 2009/941, priimtu pagal EB 300 straipsnį (jis tapo SESV 218 straipsniu), Europos Sąjungos Taryba patvirtino Hagos protokolą ir jo tekstas pridėtas prie to sprendimo.
- 24 Kita vertus, pagal suformuotą jurisprudenciją Tarybos sudarytas susitarimas pagal EB 218 straipsnį, kiek tai susiję su Sąjunga, yra vienos iš jos institucijų priimtas aktas, kaip tai suprantama pagal SESV 267 straipsnio pirmos pastraipos b punktą (šiuo klausimu žr. 2009 m. spalio 22 d. Sprendimo *Bogiatzi*, C-301/08, EU:C:2009:649, 23 punktą).
- 25 Tai reiškia, kad Teisingumo Teismas turi jurisdikciją aiškinti Hagos protokolą.

Dėl pirmojo klausimo

- 26 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės teiraujasi, ar Hagos protokolo 4 straipsnio 2 dalį reikia aiškinti taip, kad ji gali būti taikoma tokioje situacijoje, kai išlaikymo kreditorius, kuris pakeitė nuolatinę gyvenamąją vietą, naujos nuolatinės gyvenamosios vietos valstybėje narėje pareiškia reikalavimą dėl išlaikymo išmokų už praėjusį laikotarpį, kada jis gyveno kitoje valstybėje narėje, nors teismo vietos valstybė yra kreditoriaus nuolatinės gyvenamosios vietos valstybė.
- 27 Pagal šio 4 straipsnio 2 dalį teismo vietos teisė taikoma, jei kreditorius neturi galimybės gauti iš skolininko išlaikymo išmokų taikant Hagos protokolo 3 straipsnyje nurodytą teisę.
- 28 Šiame 3 straipsnyje yra įtvirtinta bendra taikytinos teisės taisyklė, pagal kurią išlaikymo prievolės reglamentuoja kreditoriaus nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisė.
- 29 Kaip matyti iš Hagos protokolo 4 straipsnio 2 dalies, ši nuostata, leidžianti taikyti teismo vietos, o ne išlaikymo kreditoriaus nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisę, yra veiksminga tik tada, kai tos teisės skiriasi.
- 30 Vis dėlto reikia patikrinti, ar visada būtina, kad teismo vietos valstybė skirtųsi nuo kreditoriaus nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės, kad atitinkamos teisės sistemos skirtųsi ir kad ši nuostata būtų veiksminga.
- 31 Šiuo atveju iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad KP persikėlė į Austriją ir kad ši valstybė narė yra nuolatinės gyvenamosios vietos valstybė. Taigi, pagal Hagos protokolo 3 straipsnio 1 dalį taikytina teisė yra Austrijos teisė. Vis dėlto pagal šio protokolo 3 straipsnio 2 dalį Austrijos teisė yra taikytina tik nuo apsigyvenimo Austrijoje momento, t. y. nuo 2015 m. gegužės 28 d. Ankstesnio laikotarpio atžvilgiu nuo 2013 m. birželio 1 d. iki 2015 m. gegužės 28 d. KP nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisė yra Vokietijos teisė.
- 32 Teismo vietos teisė yra valstybės narės, t. y. Austrijos, į kurios teismą kreipėsi kreditorius, teisė.

- 33 Remiantis tuo, darytina išvada, kad tokioje situacijoje, kokia susiklostė pagrindinėje byloje, kai teismo vietos teisė, šiuo atveju Austrijos teisė, nesutampa su kreditoriaus nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės, šiuo atveju Vokietijos, teise to laikotarpio, už kurį jis prašo išlaikymo išmokų, atžvilgiu Hagos protokolo 4 straipsnio 2 dalis gali būti veiksminga. Tai, kad kreditorius kreipėsi į savo nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teismą ir todėl teismo vietos valstybė sutampa su nuolatinės gyvenamosios vietos valstybe, netrukdo taikyti šios nuostatos, kai joje numatyta subsidiaria sąsajos taisykle nustatyta teisė nesutampa su Hagos protokolo 3 straipsnyje įtvirtinta pagrindine sąsajos taisykle nustatyta teise.
- 34 Vis dėlto dar reikia, kad šioje nuostatoje numatyta teismo vietos teisė būtų taikoma reikalavimui dėl išlaikymo išmokų už praėjusį laikotarpį.
- 35 Nors, pavyzdžiui, remiantis Bonomi pranešimu atrodo, kad Hagos protokolo 4 straipsnio 2 dalis taikoma reikalavimams dėl išlaikymo išmokų už laikotarpius nuo jų pareiškimo dienos, yra neaišku, ar ši nuostata taip pat taikoma laikotarpiams iki prašymų padavimo, o jei taip, kokios yra tokio taikymo sąlygos.
- 36 Europos Komisijos manymu, šioje nuostatoje įtvirtinta teismo vietos teisė yra taikoma tada, kai išlaikymo kreditorius negali gauti išlaikymo pagal savo nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisę, arba praėjusio laikotarpio atžvilgiu negali gauti išlaikymo pagal nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisę, taikytiną per šį laikotarpį. Vokietijos vyriausybė savo ruožtu mano, kad reikalavimų dėl išlaikymo išmokų už praėjusius laikotarpius atveju teismo vietos teisė netaikoma automatiškai ir kad turi egzistuoti ryšys tarp faktinės situacijos, iš kurios kyla kreditoriaus reikalavimas, ir jį vertinant taikytinos teisės.
- 37 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad vien Hagos protokolo 4 straipsnio 2 dalies tekstas neleidžia užtikrintai nustatyti šios nuostatos apimties.
- 38 Ją reikia vertinti atsižvelgiant į Hagos protokole nustatytą sąsajos taisyklių sistemą ir jo tikslą.
- 39 Dėl Hagos protokolu nustatytų sąsajos taisyklių sistemos pažymėtina, kad jo 4 straipsnio 2 dalyje tam tikrų kreditorių naudai yra nustatyta speciali taisyklė, papildanti bendrąją šio protokolo 3 straipsnyje numatytą taisyklę.
- 40 Ši pirmoji išvada verčia abejoti Komisijos teiginio teisingumu. Hagos protokolo 3 straipsnio 2 dalis šio straipsnio 1 dalyje numatytą galimybę taikyti kreditoriaus nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisės principą riboja gyvenimo toje valstybėje laikotarpiu. Jei šio protokolo 4 straipsnio 2 dalis būtų aiškinama taip, jog ji esą leidžia, kad teismo vietos teisė, t. y. naujosios kreditoriaus nuolatinės gyvenamosios vietos teisė, kaip yra pagrindinėje byloje, visada būtų taikoma laikotarpiui iki apsigyvenimo toje valstybėje, jei yra tenkinama šioje nuostatoje numatyta sąlyga, toks aiškinimas šio 3 straipsnio 2 dalies bendrąją taisyklę padarytų neveiksmingą tiek, kiek tai susiję su kreditoriaus nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisės *rationae temporis* taikymo sritimi.
- 41 Be to, kaip matyti, pavyzdžiui, iš Bonomi pranešimo ir ką rodo Komisijos, kuri aktyviai dalyvavo derybose dėl Hagos protokolo priėmimo (žr. pasiūlymą dėl Tarybos reglamento dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, teismo sprendimų pripažinimo ir vykdymo bei bendradarbiavimo išlaikymo prievolių srityje (COM(2005) 649 *final*), tikslai, šia sistema siekiama garantuoti taikytinos teisės numatomumą, užtikrinant, kad taikoma teisė turėtų pakankamą ryšį su atitinkamos šeimos situacija.
- 42 Hagos protokolo 3 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad pirmiausia taikoma kreditoriaus nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisė, kuri yra labiausiai susijusi su kreditoriaus situacija ir todėl ji atrodo tinkamiausia spręsti konkrečias problemas, su kuriomis gali susidurti išlaikymo kreditorius.

- 43 Siekiant išlaikyti šį ryšį, Hagos protokolo 3 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad, jei keičiama nuolatinė gyvenamoji vieta, naujos nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisė taikoma nuo jos pakeitimo momento.
- 44 Dėl Hagos protokolo 4 straipsnio 2–4 dalyse įtvirtintų specialių taisyklių, kuriose numatyta pirminių ir antrinių sąsajų, taikomų pakopiniu principu, kurios turi sumažinti riziką, kad kreditorius gaus išlaikymą pagal skirtingas paeiliui nustatytas teisės sistemas, spektro, pažymėtina, kad Hagos protokolo 4 straipsnio 3 dalyje pirmiausia yra nurodyta teismo vietos teisė, kai kreditorius kreipiasi į kompetentingą valstybę, kurioje yra skolininko nuolatinė gyvenamoji vieta, instituciją. Kaip išvados 59 punkte pažymėjo generalinis advokatas, ta valstybė yra susijusi su kreditoriaus ir skolininko šeimine situacija bent tiek, kiek tai yra susiję su skolininko galimybe patenkinti kreditoriaus poreikius. Šios teisės numatomumą taip pat lemia tai, kad ši teisė priklauso nuo pasirinkto teismo jurisdikcijos, kuri šiuo atveju sutampa su klasikine taisykle, pagal kurią ieškovas pareiškia ieškinį atsakovo gyvenamosios vietos teisme.
- 45 Ryšys su nagrinėjama šeimine situacija taip pat yra numatytas Hagos protokolo 4 straipsnio 4 dalyje, kur šalių bendros pilietybės teisė nustatyta kaip taikytina teisė. Kaip tame pačiame 59 savo išvados punkte pažymėjo generalinis advokatas, šioje nuostatoje yra numatyta tam tikra pastovi aplinkybė, kuri nurodo sąsają su išlaikymo prievolės šalių – kreditoriaus ir skolininko – šeimine situacija.
- 46 Atsižvelgiant į Hagos protokole numatytą sąsajos taisyklių sistemą ir juo siekiamą numatomumo tikslą, kurie aprašyti šio sprendimo 41 punkte, manytina, kad jei Hagos protokolo 4 straipsnio 2 dalyje kaip subsidiarų numatytą teismo vietos teisės taikymą lemtų tik kreditoriaus pasirinkta nauja nuolatinė gyvenamoji vieta, kai tarp šios teisės ir išlaikymo prievolės šalių – kreditoriaus ir skolininko – šeiminių situacijos tuo laikotarpiu, su kuriuo susijusi ta prievolė, neegzistuoja ryšys, toks taikymas neatitiktų nei šios sistemos, nei šio tikslo.
- 47 Vien to, kad teismo vietos teisės taikymas yra palankus kreditoriui, negali pakakti tam, kad būtų pateisinamas šios nuostatos taikymas, nes nesant tokio ryšio skolininkas negalėtų numatyti, kokia teisė bus taikoma.
- 48 Kaip matyti iš generalinio advokato išvados 78 ir 79 punktų, šis ryšys gali atsirasti dėl teismo, į kurį kreiptasi, kad jis išspręstų ginčus dėl išlaikymo už tam tikrą laikotarpį, jurisdikcijos, laikantis Reglamento Nr. 4/2009, kuris gali būti taikomas, nuostatų.
- 49 Tokią išvadą pagrindžia glaudūs Hagos protokolo ir Reglamento Nr. 4/2009 ryšiai. Šio reglamento 15 straipsnyje aiškiai duodama nuoroda į Hagos protokolą, o nustačius jurisdikciją turinčius teismus pagal šį reglamentą galima netiesiogiai nustatyti, kad taikytina teisė yra teismo vietos teisė. Be to, kaip savo išvados 56 punkte pabrėžė generalinis advokatas, šis reglamentas grindžiamas prielaida, kad egzistuoja ryšys tarp ginčijamų išlaikymo išmokų ir valstybės, kurios teismai turi jurisdikciją nagrinėti šią bylą.
- 50 Todėl reikia manyti, kad būtinas ryšys tarp teismo vietos teisės ir išlaikymo prievolės šalių – kreditoriaus ir skolininko – situacijos per reikalavime dėl išlaikymo išmokų nurodytą laikotarpį egzistuoja tada, kai teismo vietos teisė atitinka valstybės narės, kurios teismai turėjo jurisdikciją nagrinėti su išlaikymu per tą laikotarpį susijusius ginčus, teisę.
- 51 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti, kad Hagos protokolo 4 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip:
- tai, kad teismo vietos valstybė atitinka kreditoriaus nuolatinės gyvenamosios vietos valstybę, netrukdo taikyti šios nuostatos, jei taikant šioje nuostatoje numatytą subsidiarią sąsajos taisyklę nustatyta teisė nesutampa su taikant šio protokolo 3 straipsnyje numatytą pagrindinę sąsajos taisyklę nustatyta teise,

- tokioje situacijoje, kai išlaikymo kreditorius, kuris pakeitė savo nuolatinę gyvenamąją vietą, savo naujos nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teismuose pateikia skolininkui reikalavimą dėl išlaikymo už praėjusį laikotarpį, per kurį jis gyveno kitoje valstybėje narėje, teismo vietos teisė, kuri kartu yra ir jo naujos nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisė, gali būti taikoma, jei teismo vietos valstybės narės teismai turi jurisdikciją nagrinėti ginčus dėl išlaikymo tarp šių šalių ir to laikotarpio atžvilgiu.

Dėl antrojo klausimo

- 52 Antrasis klausimas iš esmės yra susijęs su tuo, ar Hagos protokolo 4 straipsnio 2 dalyje esanti formuluotė „neturi galimybės gauti išlaikymo išmokų“ apima ir tokią situaciją, kai kreditorius negali gauti išlaikymo pagal savo buvusios nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisę dėl to, kad jis neįvykdo tam tikrų joje nustatytų sąlygų.
- 53 Pirmiausia reikia pažymėti, kad šis klausimas užduodamas tuo atveju, jei prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, atsižvelgęs į atsakymą į pirmąjį klausimą, konstatuotų, kad Austrijos teismai pagal Reglamentą 4/2009 yra kompetentingi priimti sprendimą dėl reikalavimo dėl KP išlaikymo išmokų už laikotarpį nuo 2013 m. birželio 1 d. iki 2015 m. gegužės 28 d. Tokiu atveju teismo vietos teisė, t. y. Austrijos teisė, galėtų būti taikoma, jei išlaikymo kreditorius „neturi galimybės gauti išlaikymo išmokų“ pagal valstybės, kurioje buvo jo nuolatinė gyvenamoji vieta per praėjusį laikotarpį, kuris nagrinėjamas pagrindinėje byloje, teisę, šiuo atveju pagal Vokietijos teisę. Taigi reikia išnagrinėti, ar tokio išlaikymo kreditoriaus kaip KP situacija yra tokia.
- 54 Atsakant į šį klausimą būtų naudinga remtis Bonomi pranešimu, kuriame kaip tik ir nagrinėjama tokia problematika.
- 55 Šiame pranešime pažymėta, kad kreditorius gali pasinaudoti teismo vietos teise ne tik jei jo nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisėje visai nėra numatyta išlaikymo prievolė, kylanti iš šeiminių santykių, pavyzdžiui, dėl to, kad toje teisėje nėra numatyta vaikų pareiga išlaikyti tėvus, bet ir jei toje teisėje ši prievolė iš principo yra pripažįstama, tačiau ji yra padaryta priklausoma nuo sąlygos, kuri yra netenkinama konkrečiu atveju. Kaip pavyzdys tame pranešime nurodoma situacija, kai kreditoriaus nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisėje yra numatyta, jog tėvų pareiga išlaikyti vaikus išnyksta vaikui suėjus 18 metų, o kreditorius yra sukakęs šį amžių.
- 56 Taigi, pagal tokį aiškinimą Hagos protokolo 4 straipsnio 2 dalis taikoma taip pat tada, kai teisinė sąlyga neįvykdyta.
- 57 Manytina, kad toks platus Hagos protokolo 4 straipsnio 2 dalies aiškinimas atitinka šios nuostatos tikslą, primintą šio sprendimo 44 punkte, t. y. sumažinti riziką, kad kreditorius gaus išlaikymą pagal teisę, nustatytą taikant pagrindinę taisyklę.
- 58 Šis aiškinimas turėtų apimti tokį atvejį, koks nagrinėjamas pagrindinėje byloje, kai kreditorius negali gauti išlaikymo dėl to, kad jis oficialiai neįspėjo skolininko ir neįvykdė įstatyme, t. y. BGB 1613 straipsnyje, numatytos sąlygos. Kaip matyti iš generalinio advokato išvados 93 punkto, niekas nerodo, kad pasyvus kreditoriaus vaidmuo padaro netaikytiną šio 4 straipsnio 2 dalį.
- 59 Todėl į antrąjį klausimą reikia atsakyti, kad Hagos protokolo 4 straipsnio 2 dalyje esanti formuluotė „neturi galimybės gauti išlaikymo išmokų“ turi būti aiškinama taip, jog ji apima ir tokią situaciją, kai kreditorius negali gauti išlaikymo pagal savo buvusios nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisę dėl to, kad jis neįvykdo tam tikrų joje nustatytų sąlygų.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 60 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (šeštoji kolegija) nusprendžia:

1. Europos bendrijos 2009 m. lapkričio 30 d. Tarybos sprendimu 2009/941/EB patvirtinto 2007 m. lapkričio 23 d. Hagos protokolo dėl išlaikymo prievolėms taikytinos teisės 4 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip:
  - tai, kad teismo vietos valstybė atitinka kreditoriaus nuolatinės gyvenamosios vietos valstybę, netrukdo taikyti šios nuostatos, jei taikant šioje nuostatoje numatytą subsidiarią sąsajos taisyklę nustatyta teisė nesutampa su taikant šio protokolo 3 straipsnyje numatytą pagrindinę sąsajos taisyklę nustatyta teise,
  - tokioje situacijoje, kai išlaikymo kreditorius, kuris pakeitė savo nuolatinę gyvenamąją vietą, savo naujos nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teismuose pateikia skolininkui reikalavimą dėl išlaikymo už praėjusį laikotarpį, per kurį jis gyveno kitoje valstybėje narėje, teismo vietos teisė, kuri kartu yra ir jo naujos nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisė, gali būti taikoma, jei teismo vietos valstybės narės teismai turi jurisdikciją nagrinėti ginčus dėl išlaikymo tarp šių šalių ir to laikotarpio atžvilgiu.
2. Hagos protokolo 4 straipsnio 2 dalyje esanti formuluotė „neturi galimybės gauti išlaikymo išmokų“ turi būti aiškinama taip, jog ji apima ir tokią situaciją, kai kreditorius negali gauti išlaikymo pagal savo buvusios nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisę dėl to, kad jis neįvykdo tam tikrų joje nustatytų sąlygų.

Parašai.